

ไม่ว่าเขาจะเป็น “ทอราซ” หรือ “รัฐบุรุษ”
แต่ในทางการเมือง เขาคือบุคคลผู้เกรียงไกรที่สุดใน “สามก๊ก”

วิถีแห่งอำนาจ

๒๕

เสถียร จันทิมาธร

วิธีแห่งอำนาจ
ใจใด

วิธีแห่งอำนาจ

โงโง

เสถียร จันทิมาธร

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน ๒๕๕๙

วิถีแห่งอำนาจ โจโจ • เสถียร จันทิมาธร

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : สำนักพิมพ์มติชน, มีนาคม ๒๕๕๙

ราคา ๒๔๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

เสถียร จันทิมาธร. วิถีแห่งอำนาจ โจโจ. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๕๙.
๓๕๒ หน้า.--(สารคดี). ๑. นวนิยายจีน--ประวัติศาสตร์และวิจารณ์. ๒. โจโจ I. ชื่อเรื่อง.

๘๙๕.๑๓๐๐๙

ISBN 978 - 974 - 02 - 1468 - 7

ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคนาท, สุพจน์ แจ่มเร็ว, สุชาติ ศรีสุวรรณ,
ปิยชนัน สุทวีทรัพย์, ไพรัตน์ พงศ์พานิชย์, นงนุช สิงหนะ

ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : กิตติวรรณ เทงวิเศษ • รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : ฐิวัจน์ ทิมวัฒน์, อพิสิทธิ์ อีระจาวรรณ
บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน • บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : พัลลภ สามสี
บรรณาธิการเล่ม : โมน สวัสดิ์ศรี • นักศึกษาฝึกงาน : จุฬามาศ คำสำอางค์
พิสูจน์อักษร : พัทธินลิน อินทรหอม • กราฟิกเลย์เอาต์ : กรวีย์ เจนกิจณรงค์
ออกแบบปก : สุลักษณ์ บุญปาน • ศิลปกรรม : ประภาพร ประเสริฐโสภาค
ประชาสัมพันธ์ : สุชัย สุชาติสุธารมม • นักศึกษาฝึกงานแผนกประชาสัมพันธ์ : อัญชิสา ทรงประดิษฐ์

หากท่านต้องการสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้จำนวนมากในราคาพิเศษ
เพื่อมอบให้วัด หอสมุด โรงเรียน หรือองค์กรการกุศลต่างๆ

โปรดติดต่อโดยตรงที่ บริษัทงานดี จำกัด โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๓ โทรสาร ๐-๒๕๔๑-๙๐๑๒

สำนักพิมพ์มติชน | www.matchonbook.com

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๑๒๓๕ โทรสาร ๐-๒๕๔๑-๕๔๘๘

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองงานเตรียมพิมพ์ บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ ๑

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๐๐-๒๔๐๒

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด ๒๗/๑ หมู่ ๕ ถนนสุขาประชาสรรค์ ๒ ตำบลบางพูด อำเภopakเกร็ด

จังหวัดนนทบุรี ๑๑๒๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๔-๒๑๓๓, ๐-๒๕๔๒-๐๕๙๖ โทรสาร ๐-๒๕๔๒-๐๕๙๗

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ ๑
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๐-๓๓๕๓ โทรสาร ๐-๒๕๔๑-๙๐๑๒

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannaruean Rd., Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

หนังสือเล่มนี้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของ Green Read
เพื่อปกป้องลิขสิทธิ์ และส่งเสริมการอ่านอย่างยั่งยืน

Printed on Green Read Paper
www.facebook.com/greenreadpaper

คำนำสำนักพิมพ์	๙
คำนำผู้เขียน : ทำไมต้อง “ใจโง่” ทำไมต้อง “สุมาลี”	๑๑

๑. ยกเล่าปี กตใจโง่	๑๗
๒. รากที่มา แซ่โง่	๒๐
๓. ขนดหางใจโง่	๒๓
๔. ปมด้อย ปมเด่น	๒๖
๕. เด็กเอ๋ย เด็กน้อย	๓๐
๖. เรื่องจริง เรื่องแต่ง	๓๓
๗. กองรักษาพระนคร	๓๗
๘. คบหาบัณฑิต	๔๐
๙. เกี้ยวเหียน เขาเฉียว	๔๓
๑๐. เนื้อแท้คำทำนาย	๔๖
๑๑. ๘ ปี ในลั้วหยาง	๔๙
๑๒. ซีวิต ณ บ้านเกิด	๕๒
๑๓. ใจโง่ผ้าเหลือง	๕๕
๑๔. กองกำลังตระกูลใจ	๕๘
๑๕. ปลัดเมืองเจ้า	๖๑
๑๖. ศพในแม่น้ำหว	๖๔

๑๗. ทหารหนุ่ม โจโฉ	๖๘
๑๘. เล่นเต๋ฮ้องเต๋สวรคต	๗๑
๑๙. บทบาทอันเสี้ยว	๗๕
๒๐. ชั่วทั้งดิง ต้นหลิม	๗๘
๒๑. กำจัดขันที ได้ตั้งโต๊ะ	๘๒
๒๒. อ้วนเสี้ยวชักดาบ	๘๖
๒๓. น้ำตาอันขุ่น	๙๐
๒๔. กระบวนกร โจโฉ	๙๓
๒๕. แปรอาวุธเป็นของกำนัล	๙๖
๒๖. พลิกแพลงตามโอกาส	๙๙
๒๗. ถูกจับที่จางหวน	๑๐๒
๒๘. พันธมิตร โจโฉ ต้นก่ง	๑๐๖
๒๙. สังหารหมู่แปะเจี๋ย	๑๐๙
๓๐. จำเลยของต้นก่ง	๑๑๓
๓๑. มุมมองหนานกงเผอ	๑๑๗
๓๒. ชั่วมูลแพนพันรุ้แท้	๑๒๐
๓๓. เริ่มต้น ณ ต้นลิ้ว	๑๒๔
๓๔. คำประกาศการต่อสู้	๑๒๗
๓๕. ชั่วอันเสี้ยวสูงเด่น	๑๓๐
๓๖. อ้วนเสี้ยวเคลื่อนไหว	๑๓๔
๓๗. พันธมิตร ๑๘ หัวเมืองลุ่ม	๑๓๘
๓๘. เชิดกวนอู โจโฉ	๑๔๒
๓๙. โจโฉพ่ายศึกยับเยิน	๑๔๕
๔๐. เงื่อนงำ ๑๘ หัวเมือง	๑๔๘
๔๑. ขุนพลพิทักษ์ตะวันออก	๑๕๒
๔๒. ฤๅนชื่อ ที่ปรึกษา	๑๕๕
๔๓. จุดด้อยเป็นจุดเด่น	๑๕๘
๔๔. แค้นสั่งฟ้า โจโฉ	๑๖๑

๔๕. เล่าปี่ ลิโป้ ตัวแปร	๑๖๕
๔๖. พ่ายแพ้แก่ลิโป้	๑๖๘
๔๗. ลับ ลวง ณ บั๊กเคี้ยว	๑๗๑
๔๘. กลยุทธ์แสร้งตาย	๑๗๔
๔๙. ธรรมชาติสงคราม	๑๗๗
๕๐. ยุทธศาสตร์ซุนฮก	๑๘๐
๕๑. ทหารเอก เคาหู	๑๘๓
๕๒. ฮองเต้กับโจโฉ	๑๘๖
๕๓. ข้อเสนอซุนฮก	๑๘๙
๕๔. ซุนฮก หรือ มอเกาะ	๑๙๒
๕๕. ข้อเสนอตั้งเจียว	๑๙๖
๕๖. ชาติตุนกับธาตุไฟ	๑๙๙
๕๗. อ้วนเสี้ยวกับโจโฉ	๒๐๒
๕๘. จอมทัพโจโฉ	๒๐๕
๕๙. ๒ สิ่งชิงอาหาร	๒๐๘
๖๐. กลศึกเสียขี้หมาป่า	๒๑๒
๖๑. ศึกษา เปียนจงฆ่าเสือ	๒๑๕
๖๒. รู้จักเสือ รู้จักสุนัข	๒๑๘
๖๓. ลางพ่ายของโจโฉ	๒๒๑
๖๔. โจโฉหนีกระเจิง	๒๒๔
๖๕. ขอหัวของเฮา	๒๒๘
๖๖. ย่ำเหนือนาข้าวสาลี	๒๓๒
๖๗. ตัดผมแทนตัดหัว	๒๓๖
๖๘. ยกแรก คีกลำยอง	๒๓๙
๖๙. ส่งเสียงบุรพา ฝ่าตีประจิม	๒๔๒
๗๐. สงครามติดพัน	๒๔๖
๗๑. มุมกาเซียง มุมโจโฉ	๒๔๙
๗๒. อ้วนเสี้ยว ๑๐ โจโฉ ๑๐	๒๕๓

๗๓. ลักขีอ เปลียนเสา	๒๕๗
๗๔. วาระสุดท้าย ลิโป้	๒๖๑
๗๕. พระปิตุลา เล่าปี่	๒๖๔
๗๖. แผนลับพระปิตุลา	๒๖๘
๗๗. จิตมุ่งมั่นของโจโฉ	๒๗๑
๗๘. วิพากษ์วีรบุรุษ	๒๗๔
๗๙. กลยุทธ์ปิดฟ้าข้ามทะเล	๒๗๘
๘๐. ปลาลงทะเลใหญ่	๒๘๑
๘๑. เล่าปี่ชักศึกโจโฉ	๒๘๕
๘๒. ประกาศกล่าวโทษโจโฉ	๒๘๙
๘๓. ประกาศล่าหัวโจโฉ	๒๙๒
๘๔. โจโฉ อ่อนในแข็ง	๒๙๕
๘๕. ความหมายแห่งกัวต๋อ	๒๙๘
๘๖. การศึกสะท้อนแม่ทัพ	๓๐๒
๘๗. เขาฮิวแปรพักตร์	๓๐๕
๘๘. การศึกมีหน่วยเล่ห์	๓๐๘
๘๙. เผาเสบียงที่อ้วนเจ้า	๓๑๑
๙๐. โจโฉพิชิตกัวต๋อ	๓๑๔
๙๑. เล็กพิชิตใหญ่	๓๑๘
๙๒. มองฎเห็นแต่ยอดเขา	๓๒๒
๙๓. บัญชาการยอดเยี่ยม	๓๒๖
๙๔. รบพิสดาร รบสามัญ	๓๒๙
๙๕. เผาจดหมายลับทั้ง	๓๓๓
๙๖. ผลจากศึกกัวต๋อ	๓๓๖
๙๗. อุ่ณสุรา หาวีรบุรุษ	๓๔๐
๙๘. พลังพื้นฐาน โจโฉ	๓๔๓
๙๙. ยุทธศาสตร์กุมฮ่งเต้	๓๔๖
๑๐๐. นักการเมือง นักการทหาร	๓๔๙

ตำนานสามก๊กเป็นมัย

จากประวัติศาสตร์การก่อร่างสร้างอาณาจักรแดนมังกร กลายเป็นตำนานเล่าขานไม่รู้ลืม ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของพงศาวดาร วรรณคดี จนถึงการแสดงอุปรากร ทุกเรื่องราวของตำนาน “สามก๊ก” ก็ยังมากด้วย อรรถรส ผ่านรูปแบบการนำเสนอต่างยุคต่างสมัย

โดยเฉพาะตัวละครที่สร้างจากบุคคลในประวัติศาสตร์อย่าง “โจโฉ” ชายชาตินักรบที่เกิดมาในตระกูลต่ำต้อย แต่ด้วยไหวพริบปฏิภาณในการ เอาชีวิตรอด จึงทำให้เขาได้ไต่เต้าขึ้นสู่อำนาจอย่างรวดเร็ว บุรุษนาม “โจโฉ” ได้แผ่แสนยานุภาพแทบทั่วแคว้นแคว้น สยบอริราชที่เข้ามาขวางทางด้วย กองทัพอันเกรียงไกรให้ต้องราพณาสูร พลังอำนาจอันมากล้นผลักดัน ให้โจโฉกลายเป็นผู้รั้งฝ่ายกังฉิน เป็นฝ่ายทรราชที่เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยม แพรพราว แอบอ้างราชโองการเพื่อสถาปนาอำนาจของตนอย่างโดดเด่น รวันทีผู้จงรักภักดีจะย้อนทวนกลับมาชำระสะสาง

แต่เมื่อได้ค้นหาข้อเท็จจริงในฐานะที่โจโฉเป็นบุคคลที่มีตัวตน ย่อมพบว่ายอดนักรบผู้เปี่ยมอำนาจคนนี้ คือผู้บริหารบ้านเมืองอย่าง เต็มความสามารถ ถึงไม่อาจปฏิเสธว่าชีวิตของเขาอยู่ในช่วงที่ดินแดน

แตกแยกเป็นเสี่ยงเสี้ยว แต่อย่างน้อยใจโจก็คือผู้นำที่ใช้คนเป็นเลิศ บริหารบ้านเมืองเป็นหนึ่ง อีกทั้งให้เกียรติลูกน้องจนทำให้ผู้คนเหล่านั้นยอมสู้ตายถวายชีวิต กลยุทธ์และแนวคิดของโจโจจึงมีผู้ยอมรับนับถือตราบจนถึงทุกวันนี้

นั่นคือเหตุผลที่ทำให้หนังสือ “วิถีแห่งอำนาจ โจโจ” ได้ถือกำเนิดขึ้นจากการเรียบเรียงของ “เสถียร จันทิมาธร” นักเขียนผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมทั้งไทยและต่างประเทศ ตีพิมพ์ครั้งแรกในมติชนสุดสัปดาห์ ก่อนจะรวบรวมขึ้นเป็นเรื่องราวที่ไม่เคยตกสมัย

หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นด้วยการให้ความเป็นธรรมแก่โจโจในฐานะบุคคลทางประวัติศาสตร์ อธิบายประวัติความเป็นมาในทุกขอบเขตแม้แต่เรื่องราวในพงศาวดาร เพื่อหา “จุดร่วม” ที่เป็นไปได้ที่สุดของโจโจในฐานะนักการเมืองคนสำคัญของโลก เริ่มจากชาติเชื้อถิ่นฐาน การเอาตัวรอดในฐานะขุนนางของกองทัพ การกำจัดผู้กุมอำนาจในราชสำนัก และความจำเป็นในการกำจัดกลุ่มอิทธิพลที่เคยร่วมต่อสู้กันมา

สารคดีเล่มนี้จึงอุดมไปด้วยสาระ น่าอ่าน เข้าใจง่าย อย่างน้อยก็เพื่อให้พบรอยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นตัวอย่างของความก้าวหน้า ความล้มเหลว ไว้ให้คิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงกับทุกอารยธรรมทางการเมือง นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สำนักพิมพ์มติชน

ทำไมต้อง “โจโจ” ทำไมต้อง “สุมาลี”

จาก “สุมาลี” มาสู่ “โจโจ” สะท้อนทั้งความสัมพันธ์และ
ความขัดแย้งทั้งในทาง “ความคิด” และในทาง “การเมือง”

มองอย่าง “เปรียบเทียบ”

เป็นการเปรียบเทียบบนพื้นฐานรสนิยมและความนิยมของผู้
อ่านยุทธรนิยายเรื่อง “สามก๊ก” ซึ่งเป็นคนไทย

สุมาลีไม่สู้จะ “กว้างขวาง” เท่าใดนัก

ตรงกันข้าม โจโจเป็นชื่ออันติดอยู่ ๒ ริมฝีปากของผู้อ่าน คู่ขนาน
มากับ “เล่าปี่” คู่ขนานมากับ “ขงเบ้ง” และ “กวนอู”

ในฐานะที่เล่าปี่ ขงเบ้ง กวนอู เป็นฝ่าย “ธรรมะ”

ในฐานะที่โจโจเป็นฝ่าย “อธรรม” เป็น “ผู้ร้าย” หรือเรียกตามสำนวน
จีนก็ต้องว่าเป็น “กั๊กฉิน” ขณะที่เล่าปี่ ขงเบ้ง กวนอู เป็นฝ่าย “พระเอก”

ออราโอดเด่นรอบกายเป็นฝ่าย “ตงฉิน”

ทั้งหมดนี้ คือชะตากรรมอันทำให้เรื่องราวของโจโจแม้จะได้รับความ
สนใจมากกว่าสุมาลี แต่ก็มีความน้อมเอนไปในทางมิได้ชมชอบ

นี่คือลักษณะอันสรุปตามสำนวนสุภา ศิริमानนท์ ก็ต้องบอกว่า
เป็นลักษณะอัน “จำหลักหนักแน่น”

ความสนใจและความต้องการศึกษาเรื่องราวของจิตใจจึงดำเนินไปใน
กระสวนเดียวกับความสนใจและความต้องการศึกษาเรื่องราวของสุมาอี้

นั่นก็คือ อยากรู้อยากละเอียดของ “ตัวรอง”

อยากรู้ว่าเหตุปัจจัยอันใดทำให้สถานะของจิตใจต้องแปรเปลี่ยน
จากความเป็นจริง อยากรู้ว่าเหตุปัจจัยอันใดทำให้สถานะของสุมาอี้ต้อง
แปรเปลี่ยนจากความเป็นจริง

แล้วก็สรุปได้ว่าเพราะ “การเมือง”

น่าสนใจก็ตรงที่ว่า ไม่ว่าเรื่องในทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าเรื่องในทาง
วัฒนธรรม ผลที่สุดแล้วก็รวมศูนย์ไปยัง “การเมือง” อย่างมีนัยสำคัญ

ตามหลักการในทางสังคม เศรษฐกิจถือว่าเป็นโครงสร้างระดับล่าง
ระดับพื้นฐาน มีส่วนอย่างสำคัญในการกำหนดไปยังวิถีแห่งการไหลเคลื่อน
ทางการเมือง มีส่วนอย่างสำคัญในการกำหนดไปยังวิถีแห่งการเคลื่อนไหว
ทางวัฒนธรรม

นั่นก็คือ เศรษฐกิจเป็นพื้นฐาน การเมือง วัฒนธรรมเป็น “ภาพ
สะท้อน”

โครงสร้างทางสังคมเช่นนี้อาจดำเนินมาตั้งแต่ยุคบุพกาล กระทั่ง
ค่อยๆ พัฒนาเข้าสู่สังคมชนชั้น เริ่มมีอำนาจรัฐ เริ่มมีฝ่ายปกครอง เริ่มมี
ฝ่ายถูกปกครอง

แต่นั้นก็มีได้หมายความว่าพัฒนาการเหล่านี้จะดำเนินไปบนทาง
“สายเดียว”

ตรงกันข้าม เศรษฐกิจส่งผลสะท้อนต่อการเมืองและวัฒนธรรม
ขณะเดียวกัน ในเงื่อนไขที่แน่นอนหนึ่งการเมืองและวัฒนธรรมก็สามารถ
ส่งผลสะท้อนก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ
ได้

แต่ทุกการเคลื่อนไหวในที่สุดก็ไปแสดงออกให้เห็นโดยผ่านกระบวนการทาง “การเมือง” เสมอ

กล่าวสำหรับกระบวนการของยุทธินายเรื่อง “สามก๊ก” อาจเกิดขึ้นในราชวงศ์หมิง โดยการเรียบเรียงขึ้นของ “ล่อกวตง”

แต่ล่อกวตงก็ได้เรียบเรียงจาก “ความว่างเปล่า”

๑ อาศัยเรื่องเล่า อาศัยที่มีการแสดงออกผ่านอุปรากรจีน หรือที่เรียกด้วยภาษาปากว่า “จ๊ว”

๑ อาศัยบันทึกและหนังสืออันเกี่ยวกับเรื่องราวในยุคสามก๊กมาเป็นองค์ประกอบ

และ ๑ ที่สำคัญคือ อาศัยความชัดเจน ความรอบรู้ของตนเข้าเป็นปัจจัยหนุนในฐานะคนเขียนหนังสือ ล่อกวตงจึงมิได้ดูดซับเอาอารมณ์ความรู้สึกแห่งยุคสมัยเข้ามา หากแต่ยังผสานเข้ากับความคิดและความโน้มเอียงทางการเมืองของตนเข้าไปด้วย

เขาค่อนข้างจะนิยมเล่าปี ขงเบ้ง กวนอู

เขาค่อนข้างจะอคติต่อโจโฉ หรือแม้กระทั่งซุนกวน

ความยอดเยี่ยม ล้ำเลิศ จึงเทไปให้กับเล่าปี ขงเบ้ง กวนอู อย่างเป็นด้านหลัก ความย่ำแย่ เลวร้าย จึงไหลมาให้กับโจโฉอย่างต่อเนื่อง

เว้นก็แต่ “ความเป็นจริง” บางอย่างที่มีอาจ “บิดเบือน” หรือ “เบี่ยงเบน” ได้

กระนั้น หากอาศัยอุปกรณ์อันหลากหลายมาศึกษา ประสานและประมวลแล้วดำเนินการวิเคราะห์ให้เห็นรูปธรรมเด่นชัดก็จะค่อยๆ คลี่มันบังตาออกได้

และก็จะเห็นสุมาอี้ เห็นโจโฉ ตามความเป็นจริง

ที่สรุปว่า “ความเป็นจริง” ก็ได้หมายความว่า จะดำรงอยู่อย่างสถิตหยุดนิ่ง ตายตัว ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแปรผันเลย

หากสรุปเช่นนี้ก็ขัดกับหลักแห่ง “อนิจจัง”

หากสรุปเช่นนี้ก็ขัดกับหลักแห่ง “วิภาซีวาทิ”

ยิ่งหากนำเอากระบวนการในทางประวัติศาสตร์ กระบวนการในทางสังคม กระบวนการในทางเศรษฐกิจเข้าไปจับ

ยิ่งประจักษ์ในลักษณะ “เลื่อนไหล” แห่ง “ความเป็นจริง”

บทสรุปเช่นนี้มิได้หมายความว่าหรือต้องการให้รับรู้ “ความเป็นจริง” มิได้ดำรงอยู่จริง “ความเป็นจริง” ดำรงอยู่อย่างเลื่อนไหล แปรเปลี่ยนมิใช่

เพราะในขั้นตอน ๑ ในระยะประวัติศาสตร์ ๑ ความเป็นจริงใน “ลักษณะร่วม” ก็สามารถสถาปนาขึ้นได้ และเป็นที่ยอมรับ

กระนั้น ก็มีได้หมายความว่ามิได้ “เคลื่อนไหว”

ไม่ว่าความจริงของเล่าปี่ ไม่ว่าความจริงของโจโฉ ไม่ว่าความจริงของชงเบ้ง ไม่ว่าความจริงของสุมาอี้

เพราะ “การเปลี่ยนแปลง” คือ “นิรันดร์”

เสถียร จันทิมาธร

เทพารักษ์ สมุทรปราการ

ธันวาคม ๒๕๕๘

วิธีแห่งอำนาจ

โฆโฆ

ยกเล่านี กตโงโง

หากเริ่มตามสำนวนสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)
ที่ว่า

“เดิมแผ่นดินเมืองจีนทั้งปวงนั้นเป็นสุขมาช้านาน แล้วก็เป็นศึก
ครันศึกสงบแล้วก็สุข”

ก็ต้องว่า

เดิมเรื่องราวของ โจโฉ หรือ วุ่ยอู๋ตี้ ก็ดำเนินไปตามสภาพความ
เป็นจริง แต่แล้วก็ค่อยๆ เริ่มผันแปร พลิกเปลี่ยนไปตามความเชื่อและ
สภาพทางสังคม

ดังที่ เซวียนปิงซ่าน ได้กล่าวในหนังสือ ๑๐๑ คำถามสามก๊ก

อ้างอิงหนังสือจ้อหลิน ของ ชูตงปอ กวีเอกสมัยราชวงศ์ซ่ง อันมี
ข้อความถึงการเล่าเรื่องสามก๊ก พอได้ยืมว่าเล่าปี่แพ่ (ผู้ฟัง) ขมวดคิวนีว
หน้า บ้างน้ำตาไหล แต่พอได้ยืมว่าโจโฉแพ่ กลับดีใจร้องเพลงกันทันที

ความจริงก็คือ พอถึงยุคราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่ง โจโฉมีภาพลักษณ์
ของกังฉินที่ผู้คนเกลียดชังแล้ว

ทุกอย่างจึงดำเนินไปในท่วงทำนอง “ยกเล่านี กตโงโง”

ดัง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ นิพนธ์ไว้ในตอนหนึ่งของหนังสือตำนานหนังสือสามก๊ก ประกอบหนังสือสามก๊กฉบับงานพระเมรุสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าฯ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๑

ต้องอ่าน

ข้าพเจ้าเคยได้ยินคำผู้หนึ่ง จะเป็นใครก็ลืมไปเสียแล้ว กล่าวว่า เรื่องสามก๊กนั้นแต่งดีจริง แต่ผู้แต่งเป็นพวกเล่าปี่ตั้งใจจะยกย่องเล่าปี่เป็นสำคัญ ถ้าหากพวกโจโฉแต่งเรื่องสามก๊กก็อาจดำเนินความในเรื่องสามก๊กให้ผู้อ่านเข้าใจกลับกันไปได้ว่า

โจโฉเป็นผู้ทำนุบำรุงแผ่นดิน ฝ่ายเล่าปี่เป็นผู้คิดร้าย

เพราะมีข้อที่เข้าข้างโจโฉหลายข้อ เป็นต้นแต่ชั้นเดิมที่โจโฉเป็นผู้เจ้บร้อนด้วยแผ่นดิน ไปเที่ยวชักชวนพวกหัวเมืองให้ช่วยกันปราบตั้งโต๊ะซึ่งเป็นราชศัตรู และต่อมาเมื่อโจโฉได้มีอำนาจในราชธานีนั่นก็เป็นด้วยพระเจ้าเหี้ยนเต้มีรับสั่งให้หาเข้าไปแต่งตั้ง

มิได้กำเริบเอิบเอื่อมเข้าไปโดยลำพัง

เมื่อโจโฉได้เป็นที่เชื่องก๊กแล้ว สามารถปกครองบ้านเมืองและปราบปรามหัวเมืองที่กระด้างกระเดื่องให้กลับมายุในบังคับบัญชาของรัฐบาลกลางอย่างแต่ก่อนได้โดยมาก

ข้อกล่าวหาว่าโจโฉเป็นศัตรูราชสมบัตินั้นก็อาจคัดค้านได้ว่า ถ้าโจโฉเป็นศัตรูราชสมบัติจริง จะกำจัดพระเจ้าเหี้ยนเต้เสียเมื่อหนึ่งเมื่อใดก็กำจัดได้ ที่ไหนจะยอมเป็นข้าพระเจ้าเหี้ยนเต้อยู่จนตลอดอายุ

และความข้อนี้ อาจพิสูจน์ได้ด้วยเมื่อโจผีได้เป็นที่แทนโจโฉก็ชิงราชสมบัติได้โดยง่าย

คำที่กล่าวมานี้ เมื่อพิเคราะห์ประกอบกับรูปเรื่องสามก๊กก็เห็นชอบกล ดูเหมือนจะต้องรับว่าเป็นความจริงอย่างหนึ่งในข้อที่ผู้แต่งหนังสืออาจจงใจผู้อ่านให้นิยมได้ตามประสงค์

ยกเรื่องสามก๊กเป็นอุทาหรณ์ได้เรื่องหนึ่ง

แม้ไทยเรามีได้เป็นพวกข้างไหน ใครอ่านเรื่องสามก๊ก หรือเพียงได้ดูจ๊วเล่นเรื่องสามก๊ก ก็ดูเหมือนจะเข้ากับเล่าปี่ด้วยกันทั้งนั้น

จากนี้จึงเห็นได้ว่าภาพของโจโฉเมื่อปรากฏผ่านวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก อัน เจ้าพระยาพระคลัง (หน) แปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับของล่อกวนตง จึงเป็นสามก๊กอันได้ผ่านการ “กรอง” ในลักษณะ “เลือกข้าง” มาแล้ว

เป็นการเลือกข้างเล่าปี่ เป็นการเลือกข้างขงเบ้ง

อันดำเนินไปตาม “ชนบ” แห่งนิยาย กล่าวคือ เมื่อมี “พระเอก” ก็ย่อมต้องมีผู้ร้าย และผู้ร้ายก็คือโจโฉ ก็คืออูย๊กก็

อย่าว่าแต่ยุทธินิยายสามก๊กอันแปลมาจากสามก๊ก จี่เอี้ยนหีของล่อกวนตง ในตอนปลายราชวงศ์หังวนต่อกับราชวงศ์หมิง และปรับปรุงแก้ไขโดยพ่อลูกตระกูลเหมาในต้นราชวงศ์ชิงเลย แม้กระทั่งพงศาวดารสามก๊กจี่ อันเป็นผลงานการบันทึกของเฉินโซ่วในปลายราชวงศ์ฮั่น ต้นราชวงศ์จิ้น ก็ยังมีความลำเอียงอันสะท้อนการเลือกข้าง

ดังนั้น การศึกษาสามก๊ก แม้ทาง ๑ จะดำเนินไปในแบบนิยาย กระนั้นทาง ๑ ก็ต้องศึกษาอย่างเทียบเคียง ศึกษาอย่างวิเคราะห์ ศึกษาอย่างวิพากษ์

แยก “แก่น” จาก “กระพี้” แยก “จริง” ออกจาก “เท็จ”

เป็นการศึกษาอย่างวิเคราะห์ เป็นการศึกษาอย่างวิพากษ์

ก่อนอื่นต้องเริ่มจากการสำรวจพรมแดนแห่งความรู้ของสามก๊ก จากนั้นตามมาด้วยพรมแดนแห่งความรู้เกี่ยวกับโจโฉ

ศึกษาความสัมพันธ์ของโจโฉกับยุคและตัวละครอื่นๆ

ทำความเข้าใจกับยุค ทำความเข้าใจกับโจโฉ ทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างโจโฉกับยุคที่ตัวเขามีชีวิตอยู่

รากหญ้า แห้ใจ

ยุทธินายสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เปิดตัว
ใจโจด้วยประโยคสั้นกระชับ เมื่อพวกโจรโงกผ่าเหลืองพบทัพ ๑ ธงแดง
ตั้งทัพ ทหารกองหน้าเข้าสกัดพวกโจรไว้มิให้หนี

“แลนายทัพนั้นชื่อโจโจ สูงประมาณ ๕ ศอก จักขุเล็ก หนวดยาว
เป็นบุตรโจโก๋”

ขณะที่หนังสือสามก๊กฉบับแปลใหม่ สำนวนวรรณไว พัดโนทัย
เริ่มจากพบทัพม้ากอง ๑ ปักธงแดงแลสะพรั่งตั้งขวางทางอยู่

“แลนายทัพนั้นเป็นนายกองม้า ร่าสูง ๗ จี๋ ตาเล็ก หนวดเครายาว
เป็นชาวตำบลเจากุน เมืองไผ่ก๊ก แห้ใจ ชื่อโจ เมื่อเยาว์มีชื่อรองว่าเม้งเต๋อ
เป็นบุตรโจโก๋ เดิมแซ่แฮหัว เนื่องด้วยโจโก๋บิดาไปเป็นบุตรบุญธรรมของ
โจแห่ง ชันที จึงได้เปลี่ยนแซ่ใหม่เป็นเฉาหรือโจ”

เช่นเดียวกับหนังสือพิชัยสงครามสามก๊กจากการเรียบเรียงของสังข์
พัดโนทัย ที่ว่า

“โจโจผู้มั่งคั่งลือโลกนี้หรือคือลูกของโจโก๋ เดิมแซ่แฮหัว ภายหลัง
โจโก๋ไปอยู่กับชันทีที่ชื่อโจแห่งที่โน้ว จึงใช้แซ่โจตามผู้เป็นนายด้วย”

ยิ่งเมื่ออ่านหนังสือ ๑๐๑ คำถามสามก๊ก อัน ถาวร ลิกขโกศล แปล และเรียบเรียงจากต้นฉบับของหลี่ฉวนจวินและคณะ พิมพ์โดยสำนักพิมพ์ มติชน เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๖ ก็ยิ่งชวนให้ตื่นตา

ในหนังสือสามก๊กจี (พงศาวดารสามก๊ก) ภาคช่วยชู (เรื่องของแคว้น่วย บพพระราชประวัติพระเจ้าฮุยอู่ตี้ (โจโฉ)) บันทึกรู้ว่า

“ในรัชสมัยพระเจ้าฮั่นหวนตี้ ชั้นที่โจท่ง (เจาเถิง) ดำรงตำแหน่ง “จงฉางชื่อต้าฉางชิว” (อัครราชวัลลภ-คนสนิทฮ่องเต้และสองเฮา) มีบรรดาศักดิ์เป็นเพียถึงโหว (พระยาตำบลเพียถึง) เขาเลี้ยงโจโก๋ (เจาสง) เป็นบุตรบุญธรรม กินตำแหน่งสูงสุดถึงไท่เว่ย (สมุหกลาโหม) แต่ไม่สามารถสืบค้นประวัติชีวิตเขาได้”

ประวัติชีวิตของโจโก๋ บิดาของโจโฉอันไม่ชัดเจนนี้ เผยขงจื้อผู้ทำบันทึกเสริมพงศาวดารสามก๊ก (สามก๊กจี) อ้างข้อมูลจาก “ประวัติชีวิตอาหมาน (ชื่อเล่นของโจโฉ) ซึ่งคนแคว้นง่อก๊กของซุนกวนแต่งว่า

“โจโก๋เป็นบุตรของแซ่แฮหัว เป็นอาของแฮหัวตุ้น”

ข้อความนี้บ่งชัดว่า เดิมทีโจโก๋มิได้แซ่โจแต่แซ่แฮหัว เนื่องจากไปเป็นบุตรบุญธรรมของชั้นที่โจท่งจึงเปลี่ยนเป็นแซ่โจ

โจโฉปฏิบัติต่อพี่น้องแซ่แฮหัวอย่างคนครอบครัวเดียวกับตน

อีกทั้งเงินใช้วุฒิชี้เขียนพงศาวดารสามก๊ก (สามก๊กจี) ก็เอาแซ่แฮหัวรวมไว้เล่มเดียวกับแซ่โจ ฉะนั้น โจโฉเดิมมิได้แซ่โจ แต่น่าจะแซ่แฮหัว

ชั้นที่สมัยราชวงศ์ฮั่นนิยมเลี้ยงบุตรบุญธรรมกันมาก ยุคนั้นชั้นที่ได้กินตำแหน่งในราชสำนัก มีทรัพย์สินมั่งคั่งมาก

“โฮ่วฮั่นชู (พงศาวดารราชวงศ์ฮั่นยุคหลัง) บรรพประวัติชั้นที่” บันทึกไว้ว่า

“ในครั้งกระนั้นที่บ้านของชั้นที่เหล่านี้นั้นางรำ สาวใช้มากมาย เงินทองกองเต็มบ้าน แต่ชั้นที่เป็นชนชั้นพิเศษต่างจากคนอื่น เนื่องจาก

ไม่มีลูกจึงมีปัญหาสำคัญคือ ตายแล้วไม่มีคนสืบทอดมรดกเหล่านี้ เพราะกลัวมรดกขาดคนสืบทอด ชั้นที่สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกจึงนิยมเลี้ยงบุตรบุญธรรมกันอย่างแพร่หลายไปทั่ว”

ใจโก๋บิดาของใจโฉมีชาติกำเนิดต่ำต้อย ในยุคนั้นจัดว่าเป็นชนชั้นล่างผู้ยากไร้

ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก โอกาสที่ชนชั้นล่างจะเบียดแทรกขึ้นไปเป็นชนชั้นบน เว้งว่างไร้ความหวังมาก ระบบ “คัดเลือกบัณฑิต สุจริตกตัญญู” (เซียวเหลียน) มีโควตาให้แต่ละเมืองจำกัด โอกาสได้รับคัดเลือกยากมาก ดังนั้น บรรดาคนที่มิชาติกำเนิดยากจนจึงมักยอมเป็นบุตรบุญธรรมของชนชั้นที่ เพื่อว่าในอนาคตจะได้มั่งคั่งสูงส่งขึ้น

ใจโก๋บิดาของใจโฉก็หวังใช้วิธีคารวะชั้นที่เป็นบุตรบุญธรรม ยก ระดับทางสังคมของตน และได้รับความมั่งคั่งทางสังคมอีกด้วย ในยุคนั้น คนที่ยอมคารวะชั้นที่เป็นบิดาบุญธรรมมีชื่อเสียงไม่ดีในสังคม

มีส่วนคล้ายชายยากจนที่ยอมเป็นชายเข้าอยู่ในบ้านพ่อตา ทั้งศักดิ์ศรีของตัวเอง

ที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พยายามแก้ต่างผ่านหนังสือสามก๊กฉบับนายทุน ตอนใจโจ นายกฯ ตลอดกาล ในตอนที่ใจโจอาสาไปสังหารตั้งโต๊ะ แล้วออกปากขอ “อาวุธ” จากอ๋องฮั่นว่า

“ใจโจเป็นเชื้อสายคนบ้านนอกเข้ามารับราชการในเมืองหลวง ทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของดีมีราคาก็ไม่มีติดตัว จึงจำต้องขอกระบี่จากอ๋องฮั่น ซึ่งมีพื้นเพเป็นขุนนางเก่า ครั้นใจโจจะไปซื้อหากระบี่นั้นจากที่อื่น ใจโจก็คงไม่มีสตางค์ เพราะรับราชการโดยสุจริตตลอดมา”

นั่น, เป็นการแก้ต่างให้ถูกได้เพียงครั้งเดียวว่าเป็นเชื้อสายคนบ้านนอก แต่ผิดตรงที่บอกว่าไม่มีทรัพย์สินสมบัติ ไม่มีเงินทอง เรื่องนี้ต้องศึกษาจากคำประกาศ อัน ดันหลิมเขียนตามคำบัญชาของอ๋วนเสี้ยวเพื่อกล่าวโทษใจโจในการศึกระหว่างอ๋วนเสี้ยวกับใจโจ

ก็จะประจักษ์ในความคับแค้นของใจโจ

ยณตแห่งไฮโซ

หากไม่ศึกษาจากสามก๊กฉบับภาษาจีน บทที่ ๒๒ ว่าด้วย
อ้วนเสี้ยวกับโจโฉเคลื่อนทัพ อันตรงกับตอนที่ ๒๐ ในสามก๊กฉบับเจ้า
พระยาพระคลัง (หน)

จะไม่ตระหนักรอกว่า ภูมิหลังทางครอบครัวเป็นเรื่องเลวร้าย
อย่างไร

สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) บรรยายว่า กัวเต๋าจิ้งว่าเมื่อ
ท่านจะยกกองทัพไปนั้น ขอให้แต่งหนังสือไปปิดไว้ทุกหัวเมือง กล่าวโทษ
โจโฉว่าทำการหยาบช้า เป็นขบถต่อแผ่นดิน

ตันหลิมเป็นอาลักษณ์แต่ครั้งพระเจ้าฮั่นเต้ซึ่งเป็นพระอัยกาพระ
เจ้าเหียนเต้ เมื่อตั้งโต๊ะยกเข้ามาอยู่ในเมืองลกเอียง ตันหลิมจึงหนีมาอยู่
กับอ้วนเสี้ยว อ้วนเสี้ยวจึงให้ตันหลิมแต่งหนังสือตามคำกัวเต๋่า

ตันหลิมจึงแต่งหนังสือ ๑๘ ฉบับด้วยกัน

ขณะที่สามก๊กฉบับแปลใหม่ สำนักวรรณไว พัดโนทัย เรียบเรียง
ว่า เมื่อเตรียมทัพพร้อมสรรพ กัวเต๋่าเข้ามาพุดกับอ้วนเสี้ยวว่า

“ซึ่งท่านจะยกทัพไปปราบโจโฉนั้น จำเป็นต้องพินทนาความชั่ว

ร้ายของโจโจให้ราษฎรทั้งปวงได้ทราบทั่วกันก่อน ขอท่านจงปิดประกาศ
ไปทุกแคว้นแดนเมือง การทำศึกของเราจึงจะได้ชื่อว่าเป็นธรรม”

อ้วนเสี้ยวเห็นชอบด้วย จึงให้ต้นหลิมจอมปราชญ์ซึ่งเป็นเจ้ากรม
อาลักษณ์ในแผ่นดินก่อนให้เป็นผู้เขียนคำประกาศ

**คำประกาศ อัน ต้นหลิมเขียนเพื่อสนองนโยบายปราบโจโจของอ้วน
เสี้ยวครั้งนี้ จำเป็นต้องศึกษาอย่างละเอียด**

เนื้อความครอบคลุม ๓ ประเด็นสำคัญ

๑ พระมหากษัตริย์เสวยราชสมบัติมาแต่ก่อน บ้านเมืองย่อมเป็น
อันตรายต่างๆ เพราะมีผู้กล้าแข็ง หยาบฆ่า ประทุษร้ายต่อแผ่นดิน ชุนนาง
ทั้งปวงอยู่ในอำนาจผู้นั้น ๑ พระมหากษัตริย์เชื้อฟังสตรี บ้านเมืองจึงเป็น
อันตราย ๑ พระมหากษัตริย์เชื้อฟังคนพาล ราชสมบัติจึงเป็นจลาจลต่างๆ

ในข้อซึ่งมีผู้กล้าแข็งหยาบฆ่า หนังสือได้ยกตัวอย่างกรณีเดียวเท่า
เมื่อครั้งแผ่นดินพระเจ้าจันซีฮ่องเต้ โดยเน้นในเรื่อง “ชีม้าเป็นกวาง”

ในข้อซึ่งพระมหากษัตริย์เชื้อสตรี ได้ยกตัวอย่างกรณีสี่ของเฮาเมื่อ
ครั้งพระเจ้าอันโกโจ

แต่ข้ออันเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์เชื้อถือคำคนพาลนั้น ได้ยก
ตัวอย่างร่วมสมัยในยุคพระเจ้าอันเต้ อันสัมพันธ์กับความเป็นมาของโจโจ
โดยตรง

ประเด็นนี้แหละที่เรียกได้ว่าเป็นการตีเข้าชนคางของโจโจ

หนังสือสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) บอกว่า

“ข้อซึ่งพระมหากษัตริย์เชื้อถือคำคนพาลนั้นคือ พระเจ้าอันเต้ได้
เสวยราชสมบัติ เชื้อฟังซันที่ทั้งปวง ฝ่ายโจท่งซึ่งเป็นปู่โจโจก็เป็นชุนนาง
คบคิดกับพวกซันที่ทำการหยาบฆ่าต่อแผ่นดิน บ้านเมืองจึงเป็นจลาจล
มาอย่างธรรมเนียมก็ฟันเพื่อนแปรปรวนไป”

ตอนเดียวกันนี้ หนังสือสามก๊กสำนวนวรรณไว พัดโนทัย บอกว่า

“อัน โจโจ ซึ่งเป็นเสนาบดีใหญ่ในบัดนี้ ปู่ชื่อโจเท้ง เป็นขันทีอยู่ในวังได้คบคิดกับจ้าววนและสวี่หวังใช้อ่านาจากดขี่ข่มเหงอาณาประชาราษฎร์ให้เดือดร้อนลำเค็ญ หาศีลธรรมมิได้

โจเท้งผู้นี้ได้เอาพ่อของโจโฉมาเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรม พ่อของโจโฉได้ติดสินบนด้วยทรัพย์สินเงินทองของตระการแก่ขุนนางในราชสำนักผู้มีอำนาจราชศักดิ์ และได้เข้าไปเป็นใหญ่อยู่ในวังด้วย

โจโฉซึ่งเป็นเด็กอุปาทวาท์ที่งอกออกมาจากความชั่วช้าสวเลว หาคุณความดีใดๆ มิได้”

อ่านสำนวนแปลเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ก็ดูเดือดอยู่แล้ว เมื่ออ่านสำนวนแปล วรธนไว พัทธินัย ก็ยิ่งมากด้วยความเข้มข้น

ในที่นี้ จะขอเน้นประเด็นอันเกี่ยวกับโจเท้ง ประเด็นอันเกี่ยวกับโจโก เป็นพิเศษ

เพราะ ๑ โจเท้งเป็นขันทีในราชสำนักของพระเจ้าฮั่นเต้ เพราะ ๑ โจโกเป็นบุตรบุญธรรมของโจเท้ง ยอมเปลี่ยนจากแซ่แฮหัวมาเป็นแซ่โจ

ที่สำคัญอย่างยิ่งยวดก็คือ โจโกคือบิดาของโจโฉ มีส่วนอย่างสำคัญให้โจโฉเติบโตใหญ่เป็นตัวเป็นตนได้ในภายหลัง

คำประกาศฉบับ ๑ ตกเข้าถึงพระนครสุโตและตกเข้าไปในท่าเนียบของโจโฉ

ขณะนั้นโจโฉไม่สบาย ปวดศีรษะ นอนพักรักษาตัวอยู่บนเตียง ทหารนำคำประกาศเข้าไปเสนอให้ดู โจโฉอ่านแล้วขมลุกชู เหงื่อแตกพลั่กทั้งกาย อาการปวดศีรษะกลับหายเป็นปกติ รีบกระโดดลงจากเตียงถามโจหงว่า

“ทราบไหมว่าใครเขียนประกาศนี้”

“เขากันว่าเป็นผู้กันของตันหลิม” โจหงตอบ

คำประกาศอ้างอิงข้อมูลประวัติศาสตร์ครบถ้วน ที่สำคัญคือ ขุดรากเรื่องราวความเป็นมาของโจโฉ เป็นการตีเข้ากลางหัวใจ กระหน้าเข้าไปยังจุดอ่อน จุดด้อย

ปณัตถุข ปณัตถุณ

หนังสือ ๑๐๑ คำถามสามก๊ก สำนวนแปลจากหลิฉนวนจวิน
และคณะ โดยถาวร สิกขโกศล ได้ตอบคำถามในเรื่องอันเกี่ยวกับการดำรง
แช่ใจของใจโน

ผู้ตอบคำถามเป็น เสวียนปิงซ่าน

ในยุคนั้น คนที่ยอมคารวะขันที่เป็นบิดาบุญธรรมมีชื่อเสียงไม่ดี
ในสังคม ดังนั้น ดันหลิม (เฉินหลิน) จึงเขียนคำประกาศโทษใจใจว่า

“ยอมเข้าเป็นคนแช่อื่นของขันที่ สำแดงความเป็นคนน่าทุเรศ ชาติ
แท้ไร้คุณธรรม”

ยอมเข้าเป็นคนแช่อื่น หมายถึงยอมเป็นบุตรบุญธรรมคนต่างแช่
มีส่วนคล้ายชายยากจนที่ยอมเป็นเชยเข้าอยู่ในบ้านพ่อตา ทั้งคักดีศรีแช่
ตัวเอง

คำว่า “ขันที่” เป็นการประจานว่า ใจโง่มีชาติกำเนิดมาจากตระกูล
ขันที่ซึ่งใจโง่ยอมคารวะเป็นบิดาบุญธรรม

อีกทั้งต่อมา ใจโง่ใช้เงิน ๑,๐๐๐ ล้านซื้อตำแหน่งไท่เว่ย ชุนนาง
ผู้ใหญ่ฝ่ายทหาร

ดังนั้น ต้นหลิมจึงดำใจใจว่า “พอซื้อตำแหน่งกำมะลอ”
เงินถึง ๑,๐๐๐ ล้านนี่ คนที่เกิดในตระกูลยากจนอย่างใจโก่ไม่มีจะ
ควักออกมา ที่แท้แล้วเป็นเงินของใจเที่ยง บิดาบุญธรรม
จากเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า ยุคนั้นพวกขุนที่ร่ำรวยมหาศาล

**ย้อนกลับไปยังหัวงที่โจโฉพยายามสะสมผู้คน บุคคลหนึ่งซึ่งเป็นเป้า
หมายก็คือ สุม่าอี้**

ความที่สุม่าอี้เป็นบุตรของสุม่าฮองซึ่งเคยเป็นผู้บังคับบัญชาของโจโฉ
ทั้งยังเป็นน้องของสุม่าหลางซึ่งทำงานใกล้ชิดโจโฉอยู่แล้ว โจโฉจึงอยาก
ได้สุม่าอี้เข้ามาร่วมทีม

หากใครศึกษากระบวนการบิดเบี้ยวของสุม่าอี้ถึงกับยอมแสร้งแสดง
เป็นไม่สบาย เพราะไม่อยากเข้าร่วมในทีมของโจโฉ

หลี่จงอู๋ เจ้าของหนังสือศาสตร์แห่งความหน้าด้านใจดำ อัน ส.
สุวรรณ แปลมา อ้างว่า

“สุม่าอี้เห็นว่าโจโฉเป็นใหญ่ เติบโตขึ้นมาเพราะโชคช่วยมากกว่า
จะมีความสามารถ มีสติปัญญาพอที่จะเป็นเจ้านายที่ดีของเขาได้หรือ
เปล่าก็ไม่รู้ จึงต้องการรอดูไปก่อน แต่ก็ไม่กล้าปฏิเสธไปตรงๆ จึงอ้างเหตุ
ป่วย”

ขณะที่ อดุลย์ รัตนมันเกษม สรุปผ่านหนังสือ ๗ ยอดกุนซือใน
สามก๊กว่า

“สุม่าอี้เห็นว่าราชวงศ์ฮั่นกำลังเสื่อมทรุด คนตระกูลโจรวบอำนาจ
ไว้หมด จึงไม่ยอมลดศักดิ์ศรีมาทำงานให้โจโฉ”

การอ้างเหตุ “ป่วย” ของสุม่าอี้ประสบผลสำเร็จได้ครั้งหนึ่ง
แต่ต่อมาเมื่อโจโฉมีอำนาจทางการเมืองและทางการทหารอย่างสูง
จึงสั่งการอย่างเฉียบขาดว่า

“หากสุม่าอี้บ้ายเบี่ยงอีกให้จับตัวเขามา”

ในเดือน ๖ พ.ศ.๗๕๑ สุม่าอี้จึงยอมเข้าทำงานอยู่ในร่มเงาของโจโฉ
โดยเข้ารับตำแหน่งเป็นเลขานุการฝ่ายวรรณกรรม

ในความเป็นจริง สุมาอี้ไม่อยากทำงานกับโจโฉ เพราะเห็นว่าราชวงศ์
อันมีแต่เสื่อมทรุดลงเป็นลำดับ หรือเพราะเห็นว่าคนตระกูลโจรวบอำนาจ
เอาไว้อย่างเหนียวแน่น

อาจเป็นเช่นนั้น

แต่อย่าลืมเป็นอันขาดว่า ตระกูลสุมาอี้เป็นขุนนางมาหลายชั่วคน
และตัวสุมาอี้เองก็ฝึกฝนความรู้เพื่อที่จะเป็นขุนนาง

ทั้งยังเป็นขุนนางอยู่ในส่วนกลาง คือนครหลวง ไม่ว่าจะเป็นที่
ลัทธิขงจื้อหรือฉางอาน

ต่อเมื่อได้อ่าน ศิลปะการใช้คนในสามก๊ก กับศิลปะการใช้กลยุทธ์
ในสามก๊ก อัน บุญศักดิ์ แสงระวี แปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับของ
ฮั่วอหฺยี่เจีย

ก็ต้องร้องฮือ

ในบทจุดเด่นการใช้คนของสามก๊กในหนังสือ ศิลปะการใช้คนใน
สามก๊ก ฮั่วอหฺยี่เจียสรุปในตอนหนึ่งว่า

“โจโฉถือกำเนิดมาจากครอบครัวชั้นที่ จึงยากที่จะได้รับการสนับสนุน
จากคนในตระกูลบัณฑิต เพราะบัณฑิตทั้งหลายยึดถือในหลักข้อสัตย์
กตัญญูแห่งสำนักขงจื้อของขงจื้อเป็นสำคัญ ส่วนมากจึงไม่ยอมสวมักดี
ด้วยโจโฉ”

เช่นเดียวกับที่ปรากฏในศิลปะการใช้กลยุทธ์ในสามก๊ก

“เมื่อโจโฉคิดการใหญ่ขึ้นใหม่ๆ นั้น เนื่องจากพัวพันมาจากครอบครัว
ชั้นที่ ยากที่จะได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มขุนนางที่ตกทอดเป็นมรดกมา”

ปมแห่งการที่บิดาเป็นบุตรบุญธรรมของชั้นที่จึงเป็นปมอันฝังตรึง

เป็นตะกอนนอนก้นอยู่ลึกๆ ทั้งในตัวของโจโฉเอง ทั้งในวิถีดำเนิน
ทางการเมืองทางการทหาร เมื่อเข้าสู่อุณภูมิอันเหมาะสมก็จะสำแดงตัว
ออกมา

ตั้งกรณีที่สุดมาอีกไม่ยอมสยบเข้ามาอยู่ในร่มเงาอย่างหมอบราบคาบ
แก้ว

ดังในกรณีอันเสียวิหัตถ์หลิมเขียนคำประกาศกล่าวโทษอย่าง
ดุเดือด รุนแรง

เด็กเถิง เด็กน้อย

กระบวนการนำเสนอเรื่องราวในเยาว์วัยของโจโจผ่านยุทธ
นิยายเรื่องสามก๊กน่าศึกษาอย่างเป็นพิเศษ เพราะเท่ากับเป็นการปูพื้นโจโจ
เมื่อเติบโตใหญ่

เติบโตใหญ่เป็นสารวัตรทหารแห่งลั่วหยาง โตใหญ่เป็นอุปราชและ
มหาอุปราช

หนังสือสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ให้ข้อมูลสั้นๆ เพียง
ว่า “แลโจโจเมื่อน้อยนั้น มักพอใจไปเล่นปา ยิงเนื้อ มักพอใจฟังร้องรำทำ
เพลง มีปัญญาความคิดรวดเร็ว”

เช่นเดียวกับหนังสือสามก๊กฉบับแปลใหม่ สำนักวรรณไว พัดโนทัย

“เมื่อยังเด็ก เป็นคนชอบเที่ยวเล่นปา ยิงสัตว์ ชอบร้องรำทำเพลง
มีเล่ห์เหลี่ยมมาก และปัญญาไว”

นี่ย่อมตรงกันข้ามกับที่ หลี่เฉวียน เขียนในหนังสือประวัติศาสตร์
จีนฉบับย่อ

“โจโจขยันหมั่นเพียรเรียนหนังสือมาตั้งแต่เด็ก ฉลาด มีปฏิภาณ
เฉียบแหลม”

ก่อดัคดิ์ ไชยรัศมีศักดิ์ เมื่อเขียนหนังสืออ่านสามก๊กถกบริหาร ระบุ
ลงไปว่า โจโฉเป็นลูกของผู้มีอิทธิพลร่ำรวยระดับท้องถิ่น อยู่ห่างไกลจาก
เมืองหลวง แต่มีคนองเฝ้าขันในวัง พ่อของโจโฉคบหากับบรรดาขันทีในวัง
คนที่พ่อของโจโฉคบหานั้นมีตำแหน่งเป็นถึงหัวหน้าขันที ขันทีใน
ยุคนั้นมีอิทธิพลมาก มีข้าราชการมาคอยเอาอกเอาใจมากมาย แม้แต่
เสนาบดีใหญ่ๆ หรือรัฐมนตรียังต้องซุก

โจโฉจึงเปรียบเสมือนลูกของเจ้าพ่อภูธร หรือเจ้าพ่อท้องถิ่น

ภาวะเหลื่อมชั้นเป็นอย่างมากกับภาพในวัยเยาว์ของโจโฉคือ ๑
เป็นคนชอบเล่น ยิงนกตกปลา เป็นคนชอบร้องรำทำเพลง ๑ เป็นคนเฉลียว
ฉลาดปัญญาไว ๑ เป็นคนมีเหลี่ยมเล่ห์มาก

ประการหลังนี้ เห็นได้จากที่ปรากฏในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระ
คลัง (หน)

ฝ่ายโจเต็กนั้นเห็นโจโฉเป็นนักเลง ไม่ทำมาหากิน ก็มีใจซังเป็นอัน
มาก จึงเดินไปจะเอาเนื้อความบอกโจโกผู้พี่

โจโฉเห็นว่าอาชังอยู่จะเอาเนื้อความไปบอกบิดา โจโฉทำมีอันเป็น
ล้มลง

อาเห็นจึงร้องบอกโจโกว่า “โจโฉมีอันเป็น”

โจโกตกใจว่าบุตรชายมีอันเป็นก็วิ่งมาดู โจโฉลุกขึ้นเล่นปกติอยู่
โจโกจึงว่า “อาเอ็งไปบอกว่า เอ็งมีอันเป็น บัดนี้หายแล้วหรือ”

โจโฉจึงว่า “แต่น้อยมาข้าหาเจ็บป่วยสิ่งใดไม่ เพราะอาชังข้าจึงเอา
แต่ความมิดีมาใส่”

แต่นั้นไป โจโกก็เชื่อคำโจโฉ ถึงอาจะเอาความสิ่งใดมาบอกโจโก
ก็มีได้เชื่อคำน้องชาย โจโฉยิ่งกำเริบใจเล่นหัวหยาบเข้าไปกว่าแต่ก่อน

นี่คือ “ภาพ” ของโจโฉในเยาว์วัย

คำถามก็คือคำว่า “มีอันเป็น” ในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง
(หน) นั้น “เป็น” อย่างไร

คำตอบของคำถามนี้ สามารถหาได้โดยพลันจากหนังสือสามก๊ก ฉบับแปลใหม่ สำหรับวรรณไว พัดในทัย

ครั้งหนึ่ง อาผู้ชายเห็นโจโฉกันแต่เที่ยวเตร่ไม่เอาธุระการงานก็โกรธ จึงไปฟ้องโจโก้บิดาโจโฉ

โจโฉจึงคิดอุบายไว้ในใจ

พอเห็นอาผู้ชายเดินมาก็แสร้งทำเป็นลมล้มลง อาผู้ชายเห็น ตกใจ วิ่งไปบอกโจโก้ให้รีบมาดู

โจโฉก็เดินเล่นเป็นปกติอยู่

โจโก้จึงถามว่า “อาบอกว่าเป็นลม ตอนนี้อย่างไรดีแล้วหรือ”

โจโฉตอบว่า “แต่ไหนแต่ไรมาข้าพเจ้าไม่เคยเป็นลมเลย เพราะอาไม่ชอบข้าพเจ้าจึงหาเรื่องใส่ไคล้ข้าพเจ้าเสมอ”

โจโก้เชื่อคำของโจโฉ

แต่นั้นมา ไม่ว่าอาจะเอาเรื่องอะไรมาบอก โจโก้ก็ได้เชื่อฟังอีก โจโฉจึงกำเริบใจและเที่ยวทำแกล้งแหยงมากขึ้น

หนังสือพิชัยสงครามสามก๊ก ส่วนวนการเรียบเรียงของสังข์ พัดในทัย สรุปว่า

ฝ่ายโจโฉเมื่ออาชนะโจเต็กได้แล้ว กำเริบใจและเล่นแกล้งแหยงมากขึ้น ชอบหนีพ้อไปเล่นในป่ายิงเนื้อ ชอบร้องรำทำเพลงสนุกสนาน เล่นกับใครชอบเป็นหัวโจก ไม่ยอมเป็นลูกน้องใครเลย

นี่เท่ากับเป็นการมอง “วัยเยาว์” แล้วทะลุไปยังเมื่อตอน “เติบโตใหญ่”

อย่าได้แปลกใจ หากอาการมากเกินไปจนเสียของโจโฉในวัยเยาว์ เช่นนี้จะสามารถสอดคล้องกับอีกหลายบทบาทในห้วงต่อมาของชีวิต

โดยเฉพาะในยุทธนิยายสามก๊กภาษาจีนบทที่ ๔

อันเป็นเรื่องราวในตอนถอดฮองเต้ ตั้งห้องจูเหียบเป็นแทน วางแผนฆ่าจอมโจรตั้งโต๊ะ โจโฉมอมมีด

เงื่อนงำดำเนินไปอย่างไร จำเป็นต้องศึกษาอย่างละเอียด

เรื่องจริง เรื่องแต่ง

ขณะที่ วรรณไว พัทธินัย แปลยุทธนิยายสามก๊กตอน ๔
ออกมาว่า ถอดฮ่องเต้ ตั้งฮ่องจูเหียบเป็นแทน วางแผนฆ่าจอมโจรตั้งโต๊ะ
โจโฉมอบมีด

เป็นเรื่องราวเมื่อโจโฉเติบโตใหญ่และรับราชการเป็นนายกองม้าอยู่
ลั่วหยาง

เป็นเรื่องราวหลังจากพระเจ้าเลนเต้เสด็จสวรรคตแล้ว ตั้งโต๊ะฉวย
โอกาสเผด็จอำนาจในราชสำนัก โคนเล่าเปี้ยนลงจากบัลลังก์ ตั้งตันลิ่วฉง
เล่าเหียบขึ้นเป็นเหียนเต้แทน ยังความเคียดแค้นชิงชังแก่ขุนนางทั้งฝ่าย
ขุนและฝ่ายบูโดยทั่วหน้า

โจโฉซึ่งร่วมอยู่ในงานเลี้ยง ณ ทำเนียบของฮ่องฉุ่นได้พูดขึ้น

“ข้าพเจ้าโจโฉ มาตราว่าจะไม่มีความสามารถอะไร ก็ขออาสาตัดหัว
อ้ายตั้งโต๊ะมาเสียบประจานที่ประตูเมือง เพื่อให้ราษฎรในใต้ฟ้าเห็นฝีมือ
สักหน”

ในแนวคิดของโจโฉก็คือ

“ทุกวันนี้ซึ่งข้าพเจ้ายอมอ่อนน้อมอ้ายตั้งโต๊ะนั้นก็ด้วยคิดจะฆ่ามัน

เสียให้จงได้ เวลานี้ยายตั้งโต๊ะเชือดเนื้อและไวไฟเข้าพเจ้ามาก ข้าพเจ้าเข้าถึงตัวมันได้ตลอดเวลา ทราบว่าท่านมีมีดวิเศษชื่อดาวเจ็ดดวงอยู่เล่มหนึ่ง ขอเฝ้าให้ข้าพเจ้าเอาไปฆ่ายายตั้งโต๊ะเถิดเถิด แม้แต่ตัวข้าพเจ้าจะตายก็ยังมิคลายแค้นเลย”

นั่นเป็นรายละเอียดอันปรากฏในสามก๊กฉบับแปลใหม่ ส่วนนวนวรรณไว พัดโนทัย

ขณะเดียวกัน หนังสือกลยุทธ์สามก๊ก อัน บุญศักดิ์ แสงระวี แปล และเรียบเรียงจากต้นฉบับภาษาจีนของหลี่ปิงเจี้ยน ชุนจิ้ง

ได้กล่าวถึงสถานการณ์และเหตุการณ์แห่งห้วงเวลาเดียวกันนี้ว่า

ในตำนานสามก๊กได้บรรยายเรื่องราวในตอนล้มฮั่นเต้ให้ตันลิวอ่อง ขึ้นครองราชย์ ฆ่าตั้งโต๊ะไม่สำเร็จ โจโฉมอบกระบี่อย่างค่อนข้างละเอียดและจงใจพรรณนาความสามารถของโจโฉขณะเผชิญอันตราย แล้วสามารถปรับตัวตามสภาพได้โดยไม่หวาดหวั่น

ดังต่อไปนี้

เมื่อโจโฉซ่อนกระบี่วิเศษไว้ในตัวเข้าไปถึงจวนมหาอุปราชก็เห็นตั้งโต๊ะนั่งอยู่บนเตียง ลิโป้ยืนข้างๆ ต่อมาตั้งโต๊ะให้ลิโป้ไปจงม้ามามาให้โจโฉ

โจโฉเห็นว่าได้โอกาสแล้วจึงรำพึงอยู่ในใจว่า โจรถ้อยนี้สมควรตาย คิดจะชักกระบี่แทงตั้งโต๊ะ แต่ก็เกรงว่าตั้งโต๊ะมีกำลังแข็งแรงจึงไม่กล้าลงมือผลิผลาม ตั้งโต๊ะรูปร่างอ้วนใหญ่หนึ่งได้ไม่ทน ทั้งมองโจโฉไม่เห็นจึงเอนตัวลงนอนบนเตียง หันหน้าเข้าข้างฝา

ในตอนนี้โจโฉคิดอีกว่า อ้ายโจรคนนี้ถึงคราวตายแน่ แล้วชักกระบี่ออกมาจะแทง

แต่ตั้งโต๊ะเหลือบเห็นโจโฉชักกระบี่อยู่ในกระจกที่ข้างฝาก็รีบพลิกตัวกลับมาถามว่า

“ท่านจะทำอะไรหรือ”

พอดีลิโป้จงม้ามเข้ามาถึงหน้าประตู โจโฉเห็นท่าไม่ดีแต่เกิดความคิดผุดขึ้นมาในยามคับขัน รีบคุกเข่าลงพูดขึ้นว่า